

RAPPORT 2019:9

Tillsynsvägledning avseende risken för skred och erosion

Uppdragsrapport

Tillsynsvägledning avseende risken för skred och erosion

Uppdragsrapport

Titel: Tillsynsvägledning avseende risken för skred och erosion
Rapportnummer: 2019:9
Utgivare: Boverket, februari, 2019
Upplaga: 50 ex
Tryck: Boverket internt
ISBN tryck: 978-91-7563-634-4
ISBN pdf: 978-91-7563-635-1
Diarienummer: 3.4.1 7389/2017

Rapporten kan beställas från Boverket.

Webbplats: www.boverket.se/publikationer
E-post: publikationsservice@boverket.se
Telefon: 0455-35 30 00
Postadress: Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Rapporten finns i pdf-format på Boverkets webbplats.
Den kan också tas fram i alternativt format på begäran.

Förord

Boverket har haft i uppdrag av regeringen att utveckla tillsynsvägledning avseende risken för skred, ras och erosion. Syftet med uppdraget har varit att tillsynsvägledningen ska skapa förutsättningar för att ny bebyggelse blir långsiktigt hållbar och att länsstyrelsernas tillsyn är samordnad och förutsebar. Syftet med denna rapport är i första hand att redovisa hur uppdraget har genomförts. I rapporten lyfter vi också ett antal problemställningar som dykt upp under arbetets gång där vidare insatser framöver kan behöva övervägas.

Uppdraget har utförts i ett nära samarbete med Statens geotekniska institut (SGI). SGI har varit medarrangör vid uppdragets workshop och bistått Boverket med textmaterial till vägledningen. Även länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har bistått Boverket i arbetet. Flera myndigheter, länsstyrelser, kommuner och branschorganisationer har bidragit med synpunkter under arbetets gång.

Boverket hoppas att tillsynsvägledningen på PBL Kunskapsbanken ska vara till nytta för länsstyrelserna och bidra till att tillsynen blir samordnad och förutsebar.

Uppdragsägare har varit Maria Pettersson. Anders Rimne har varit uppdragsledare och i Boverkets arbetsgrupp har Cecilia Näslund, Klara Falk, Emelie Ahlstrand, Björn Mattsson, Jörgen Lundqvist och Karl Evald deltagit.

Karlskrona februari 2019

Anders Sjelvgren
generaldirektör

Innehåll

Inledning	5
Stabil mark – en grundförutsättning för bebyggelse	5
Ett klimat under förändring	6
Samarbete med Statens geotekniska institut.....	6
Tillsynsvägledning naturolyckor	7
Uppdraget.....	8
Ur regleringsbrev för Boverket 2018, punkt 1	8
Genomförandet av uppdraget.....	9
Tillsynsvägledningens disposition	11
Analys.....	12
Komplexa frågor och brist på kompetens	12
Avsaknad av myndighetskrav för stabilitet.....	13
Reglering av skyddsåtgärder vid planläggning	13
Klimat och geoteknik	16
Kommuninriktad vägledning.....	16

Inledning

Stabil mark – en grundförutsättning för bebyggelse

Plan- och bygglagen (2010:900), PBL syftar till att främja en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer. En grundförutsättning för detta är att marken som vi bebygger bokstavligen inte försvinner under våra fötter. Därför ställer också lagen krav på att bebyggelse ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till jord, berg och vattenförhållanden och med hänsyn till risken för olyckor, översvämning och erosion.

I Sverige inträffar varje år flera ras och skred. Som tur är sker det oftast i obebyggda områden. Men ibland händer det som inte får hända, att hus och infrastruktur dras med i jordmassorna. Surte (1950), Tuve (1977), Vagnhärad (1997) och Småröd (2006) är platser där skred och jordrörelser under modern tid har skapat stor förödelse förknippat med stora ekonomiska kostnader och i något fall även död.

Figur 1. Tuveskredet. Foto Åke Hillefors-Göteborgs Naturhistoriska Museum - DM

I vissa delar av Sverige förekommer i dag bebyggelse i områden med skredrisk. Exempelvis har Statens geotekniska institut, SGI, vid kartering av Göta älvdalen konstaterat att det finns många områden med hög skredrisk vid dagens förhållanden och att riskerna kommer att öka vid ett förändrat klimat. Att åtgärda dessa områden bedömdes år 2012 kosta mellan 5 och 6 miljarder kronor. De stora åtgärdskostnaderna gör det angeläget

att framöver undvika att uppföra ny bebyggelse i områden med risk för ras, skred och erosion.

Ett klimat under förändring

Den pågående klimatförändringen är en stor utmaning för planering av ny bebyggelse. Stigande havsnivåer, förändrade nederbördsmonster och ändrade vattenflöden i mark och vattendrag påverkar riskerna för ras, skred och erosion. Inom många geotekniska områden saknas det fortfarande kunskap och metodik för att på ett standardiserat sätt i utredningar beakta de ändrade förutsättningar som ett förändrat klimat kan förväntas medföra.

Eftersom mycket av det som byggs i dag kommer att finnas kvar under lång tid kommer påfrestningar från klimatet att förändras under bebyggelsens livstid. Många platser som är lämpliga för bebyggelse utifrån dagens förhållanden kan antas bli olämpliga i framtiden med hänsyn till risken för översvämning, ras, skred eller erosion. De stora osäkerheterna i hur snabbt klimatet förändras, och hur omfattande effekter ett ändrat klimat för med sig, innebär besvärliga utmaningar för den fysiska planeringen.

Samarbete med Statens geotekniska institut

Statens geotekniska institut (SGI) är en förvaltningsmyndighet för geotekniska frågor och har i sin instruktion en särskilt utpekad roll att ge stöd åt kommuner och länsstyrelser rörande geotekniska säkerhetsfrågor i planprocessen. Myndigheten ska även bidra till effektivitet och kvalitet i plan- och byggprocessen genom att inom sitt område bistå myndigheter, kommuner och andra med rådgivning.

Det framgår av Boverkets regeringsuppdrag att SGI – tillsammans med länsstyrelserna, Myndigheten för samhällskydd och beredskap och Havs- och Vattenmyndigheten – ska bistå Boverket i arbetet att utveckla tillsynsvägledningen avseende ras, skred och erosion.

Eftersom SGI har en tydligt utpekad roll att ge stöd rörande geotekniska säkerhetsfrågor i planprocessen har ett nära samarbete med SGI varit naturligt i detta uppdrag. SGI har varit medarrangör av de workshopar och möten som hållits inom uppdraget och regelbundna möten har hållits mellan Boverket och SGI under uppdragets gång. Specifika delar av tillsynsvägledningen som hanterar ras, skred, bergstabilitet, slamström, erosion och kusterosion har i grunden författats av SGI och därefter bearbetats av Boverket för att passa PBL Kunskapsbankens format.

Tillsynsvägledning naturolyckor

År 2017 fick Boverket ett uppdrag av regeringen att utveckla tillsynsvägledning med avseende på risken för översvämning. Detta resulterade i en tillsynsvägledning som publicerades på PBL Kunskapsbanken i samband med redovisningen av uppdraget den 28 februari 2018.

I 2018 års regleringsbrev har Boverket fått i uppdrag att utveckla tillsynsvägledning med avseende på risken för ras, skred och erosion. Boverket har valt att vidareutveckla förra årets tillsynsvägledning avseende översvämning till en tillsynsvägledning avseende naturolyckor som behandlar både risk för översvämning och risk för ras, skred och erosion.

Tillsynsvägledningen består av fem gemensamma avsnitt som behandlar frågeställningar och information som gäller för både översvämningssrisker och risker för ras, skred och erosion. Därefter följer en uppdelning av tillsynsvägledningen i en del som behandlar risken för översvämning och en del som behandlar risken för ras, skred och erosion.

Vägledningen i sin helhet finns publicerad på PBL Kunskapsbanken.

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/

Uppdraget

Ur regleringsbrev för Boverket 2018, punkt 1

Tillsynsvägledning avseende risken för skred och erosion.

Enligt plan- och byggförordningen (2011:338) ska Boverket ge tillsynsvägledning till länsstyrelsen. Boverket ska utveckla sin tillsynsvägledning avseende risken för skred, ras och erosion (jfr 11 kap. 10 § andra stycket 5 plan- och bygglagen [2010:900]). Syftet med uppdraget är att tillsynsvägledningen ska skapa förutsättningar för att ny bebyggelse blir långsiktigt hållbar och att länsstyrelsernas tillsyn är samordnad och förutsebar.

Tillsynsvägledningen bör klargöra vilket underlag som behövs för länsstyrelsernas prövning och hur bebyggelse bör vara utformad för att anses lämplig i förhållande till risken för skred, ras och erosion. Tillsynsvägledningen bör utformas med hänsyn till sådana intressen som är viktiga från allmän synpunkt, bl.a. behovet av en motståndskraftig och långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur och en god hushållning med mark- och vattenområden. Länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Statens geotekniska institut ska bistå Boverket i arbetet med att ta fram tillsynsvägledningen. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 28 februari 2019.

Genomförandet av uppdraget

Nedan redovisas en kortfattad beskrivning av några av uppdragets aktiviteter.

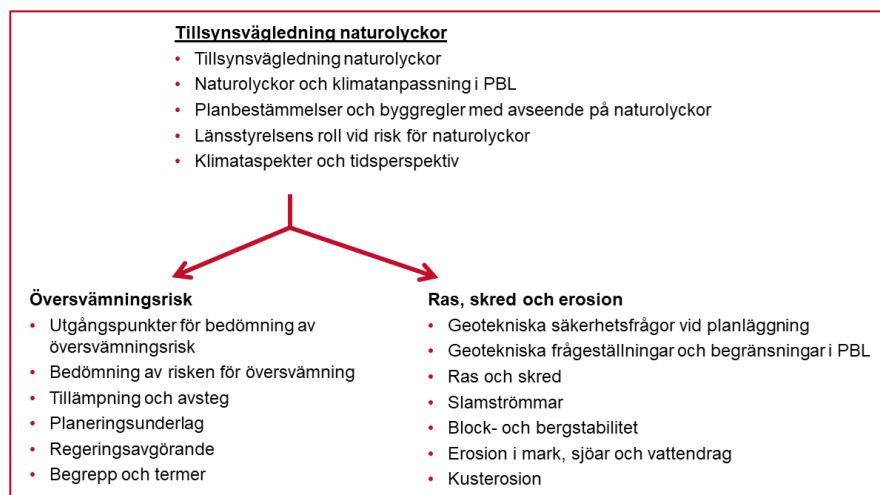
- Uppdraget påbörjades våren 2018 med kunskapsinsamling och analys av lagtext, förarbeten och befintliga vägledningar.
- Kontakt etablerades med de bistående myndigheterna.
- Under uppdraget har regelbundna videomöten hållits mellan Boverket och SGI.
- Den 24–25 april 2018. Uppdraget presenterades och diskuterades på möte med delegationen för ras och skred samt vid möte med myndighetsnätverket stranderosion.
- Juni–september 2018. Intervju med handläggare från samtliga länsstyrelser för att klarlägga behov av vägledning kopplat till geotekniska säkerhetsfrågor vid fysisk planering.
- Den 24 augusti 2018. Workshop med utvalda kommuner och länsstyrelser om frågeställningar kopplade till kusterosion i fysisk planering. Samarrangemang med Länsstyrelsen i Skåne och Regional kustsamverkan.
- Den 13 september 2018. Presentation av uppdraget och miniprojekt i samband med Kustmötet 2018 i Helsingborg. Kustmötet arrangerades av SGI, Erosionsskadecentrum och Helsingborgs kommun.
- Den 26 september 2018. Workshop med länsstyrelser, kommuner, myndigheter och konsulter om geotekniska säkerhetsfrågor i fysisk planering. Samarrangemang med SGI.
- Den 5 december 2018–8 januari 2019. Ett utkast av tillsynsvägledningen skickades ut för synpunkter till ett 70-tal representanter för centrala myndigheter, länsstyrelser, kommuner, konsulter och SKL. Urvalet baserades bland annat på adresslistor för delegationen för ras och skred, kommunnätverket Making Cities Resilient samt länsstyrelsernas Forum för hållbar samhällsbyggnad och nätverk av klimatanpassningssamordnare.

- Den 8 januari 2019–28 februari 2019. Beaktande av synpunkter, slutliga justeringar och juridisk granskning av vägledningstexten.
- Den 28 februari 2019. Leverans till regeringskansliet samt publicering av tillsynsvägledning på PBL Kunskapsbanken.
https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/

Tillsynsvägledningens disposition

Tillsynsvägledningen är en vidareutveckling av den tillsynsvägledning om översvämningsrisker som sedan den 28 februari 2018 finns på PBL Kunskapsbanken. Tillsynsvägledningen har döpts till Tillsynsvägledning naturolyckor. Naturolyckor är inget begrepp med juridisk definition i PBL men har i tillsynsvägledningen använts som samlingsnamn för översvämningsrisk och geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred och erosion.

Tillsynsvägledningen består av fem gemensamma avsnitt som är relevanta både för översvämningsrisk och för risk för ras, skred och erosion. Efter de fem inledande avsnitten delas tillsynsvägledningen upp i två spår; ett spår som hanterar risken för översvämning, ett spår som hanterar risken för ras, skred och erosion. Tillsynsvägledningens disposition visas i figur 3 nedan.

Figur 2. Tillsynsvägledningens disposition.

Vägledningen i sin helhet publiceras på PBL kunskapsbanken.

https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/detaljplan/lansstyrelsens-tillsyn/tillsynsvagledning_naturolyckor/

Analys

Under uppdragets gång har Boverket varit i kontakt med flera kommuner, länsstyrelser, centrala myndigheter och konsulter för att diskutera frågeställningar om geotekniska säkerhetsfrågor relaterat till fysisk planering. Kontakterna har gett en bild av hur dessa frågor hanteras i dag i planeringen och var de olika aktörerna upplever svårigheter. Boverket hoppas att tillsynsvägledningen ska rätta ut en del frågetecken men konstaterar också att vissa problemställningar inte enkelt kan hanteras enbart genom vägledning. I detta avsnitt redovisas kortfattat några iakttagelser som Boverket gjort under uppdragets genomförande.

Komplexa frågor och brist på kompetens

För att utreda och bedöma markens stabilitet krävs goda kunskaper om geologiska processer och de geologiska formationernas inneboende egenskaper. I många fall krävs det också mätning och provtagning i fält med efterföljande laboratorieanalyser för att därefter kunna bedöma jordens hållfasthet och beräkna markens stabilitet.

I de flesta fall har en kommun inte egen kompetens att utföra de undersökningar som krävs för att bedöma markens lämplighet i samband med planläggning. Kommunen är då beroende av att anlita tekniska konsulter. Detta behöver inte vara ett problem så länge kommunen har tillräcklig kompetens för att upphandla och bedöma utredningens kvalitet och relevans i förhållande till aktuell planeringssituation. Även länsstyrelserna saknar i många fall egen geoteknisk kompetens för att kunna bedöma utredningarnas kvalitet och avgränsning i förhållande till beslutsituationen att bedöma markens lämplighet.

För att hjälpa kommuner och länsstyrelser vid bedömning av geotekniska säkerhetsfrågor i planprocessen ska SGI enligt sin instruktion ge stöd. Utifrån vad som har framkommit under detta uppdrag förefaller detta stöd vara välbehövligt. Bland annat anger flera länsstyrelser att använder sig av SGI:s utlåtande i dessa frågor då de inte själva anser sig ha tillräcklig geoteknisk kompetens.

Systemet med att SGI enligt sin instruktion ska ge stöd i planprocessen förefaller fungera relativt väl och vara uppskattat.

Avsaknad av myndighetskrav för stabilitet

För att underlätta för både kommuner och länsstyrelser med avseende på geotekniska säkerhetsfrågor i planprocessen skulle tydliga riktlinjer angående val av utredningsmetodik och lämpliga säkerhetsnivåer från centrala myndigheter kunna bidra. Exempelvis finns det i dag inte någon myndighet som har tagit fram föreskrifter, allmänna råd, eller vägledningar om vilka utredningar som kan behövas i olika plansituationer eller vilka nivåer av säkerhet som är acceptabla för olika typer av markanvändning.

De vägledningsdokument som i dag används för att bedöma omfattning och arbetsgång för utredningar samt för att avgöra om marken är tillräckligt säker är framtagna av olika kommissioner. I dessa kommissioner har branschen i samverkan med högskolor och myndigheter tagit fram rapporter som bland annat beskriver utredningars omfattning och lämpliga säkerhetsnivåer. Innehållet i dessa rapporter kan sägas utgöra praxis i hur geotekniska utredningar utförs i dag. För tillståndsbedömningar av markens stabilitet används exempelvis rapporterna 4:2010 och 6:2008 framtagna av Implementeringskommissionen för Europastandarder inom Geoteknik (IEG). Delar av dessa rapporter grundar sig på Skredkommissionens arbete från 1990-talet. Båda kommissionerna har verkat under Ingenjörsvetenskapsakademien och har således ingen tydlig förankring till någon central myndighet.

Mycket av den metodik och vägledning som beskrivs i rapporterna förefaller fungera väl och det arbete som de olika kommissionerna gjort är väl genomarbetat. Det finns dock ingen tydlig koppling till någon myndighet eller lagstiftning, vilket innebär att det är svårt att som länsstyrelse eller annan myndighet framhålla att en utredning ska följa vägledningarna eller de säkerhetsnivåer som vägledningarna innehåller. Det finns inte heller någon myndighet som ansvarar för att revidera och uppdatera vägledningarna när ny kunskap tillkommer.

För att göra det tydligare för både beställare av konsultutredningar och för de som granskar utredningarna kan det övervägas om vissa delar av kommissionernas vägledning borde införas som allmänna råd eller föreskrift från central myndighet.

Reglering av skyddsåtgärder vid planläggning

Av förarbetena till plan- och bygglagen framgår att markens lämplighet i fråga om hälsa och säkerhet ska vara slutgiltigt avgjord när kommunen beslutar att anta en detaljplan. Det ska således inte i ett senare skede kunna dyka upp frågor om till exempel markens stabilitet som gör att området inte kan användas så som planen medger eller att enskilda byggrät-

ter inte kan utnyttjas. I vissa fall kan detta innebära att skyddsåtgärder behöver regleras i planen för att bebyggelsen inte ska kunna antas bli olämplig med hänsyn till människors hälsa och säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion. Vid tillsynen måste länsstyrelsen försäkra sig om att dessa frågor har tagits om hand i planen på ett godtagbart sätt.

Flexibla planbestämmelser

I många fall skulle olika typer av skyddsåtgärder kunna vara lämpliga och från kommunalt håll framförs önskemål om ökad flexibilitet och möjlighet till att skjuta val av åtgärder till senare skede i samband med projektering av bebyggelsen. Det har exempelvis framförts att detta under vissa förutsättningar skulle kunna nås genom att i större utsträckning reglera funktion i stället för enskilda åtgärder. Boverket har inte i detta uppdrag utrett huruvida det är lämpligt att via bestämmelser eller författningar möjliggöra ökad flexibilitet utan konstaterar enbart att det framförs sådana önskemål.

Skyddsåtgärder på allmän plats

Av flera anledningar är ofta allmän plats med kommunalt huvudmannaskap den lämpligaste lokaliseringen för skyddsåtgärder. Kommunen ansvarar då för att de allmänna platserna iordningställs efterhand som detaljplanen byggs ut. Det är också kommunen som ansvarar för den skötsel och det underhåll som krävs. Juridiskt är därmed skyddsåtgärder på allmän plats inom ett nytt område relativt väl säkerställda. Det bygger sedan på att kommunen också följer bestämmelserna. Det har framkommit en tendens som Boverket tidigare pekat på att kommunerna undviker att planlägga allmän plats, bland annat för att undgå kostnader och ansvar för anläggning och underhåll.¹

En enskild huvudman har inte motsvarande skyldighet som kommunen att iordningställa den allmänna platsen. Det är den enskilde huvudmannen själv som avgör i vilken takt och på vilket sätt detta ska göras. Det är därför inte lämpligt att reglera skyddsåtgärder som krävs för att göra den angivna markanvändningen lämplig på allmänna platser med enskilt huvudmannaskap.

Många skyddsåtgärder kräver förvaltning och underhåll under hela bebyggelsens livslängd, något som inte kan regleras med planbestämmelser. Detta är ytterligare ett skäl till att i första hand förlägga skyddsåtgärder till

---

¹ Se Uppföljning av plan- och bygglagstiftningens tillämpning för 2017.

allmän plats med kommunalt huvudmannaskap. Annars riskerar ansvaret för underhåll av skyddsåtgärderna bli oklart.

Skyddsåtgärder på kvartersmark

Under vissa förutsättningar kan kommunen reglera skyddsåtgärder på kvartersmark. Då bör kommunen kombinera det med administrativa bestämmelser om att lov eller startbesked för en åtgärd endast får ges under förutsättning att markens lämplighet för bebyggelse har säkerställts genom att en skydds- eller säkerhetsåtgärd har vidtagits på tomten. Villkoret krävs för att säkerställa att skyddsåtgärder på kvartersmark genomförs innan det som ska skyddas får lov eller startbesked. Skyddsåtgärden som villkoret gäller måste dock utföras på den egna tomten och villkoret gäller bara vid en väsentlig ändring av markens användning. Under uppdraget har en diskussion lyfts om det även skulle behövas en möjlighet att kunna koppla villkor om skyddsåtgärd till slutbesked.

Planbestämmelser om lastbegränsning

Ibland kan geotekniska utredningar visa att ett område kan vara lämpligt för ett visst ändamål under förutsättning att den påförda lasten på marken begränsas. Det är då inte ovanligt att kommunen försöker reglera detta. Exempelvis kan det i plankartan finnas en planbestämmelse om att ”Tillåten maximal markbelastning är 20 kPa”. Argumenten för detta kan vara flera, till exempel att uppnå mer flexibla planer eller att genom en planbestämmelse försöka säkerställa att marken inte belastas mer än vad de geotekniska utredningarna rekommenderar.

Det är svårt att entydigt svara på om det finns lagstöd för att reglera maximal markbelastning genom en planbestämmelse. Det kan emellertid konstateras att det inte är helt oproblematiskt vilket gör att det många gånger kan vara olämpligt.

För att en bestämmelse ska få praktisk verkan krävs att det som regleras tas om hand i någon efterkommande prövning som till exempel bygglov. Bestämmelser som inte är föremål för någon efterkommande prövning riskerar att inte få genomslag. En reglering av maximal påförd last kommer således inte att ha någon praktisk verkan på bygglovs- eller marklovsbefriade åtgärder och inte heller på andra åtgärder som inte prövas i plan- och byggprocessen, exempelvis framförel och parkering av tunga fordon eller viss uppfyllnad av mark som inte kräver marklov.

Skyddsåtgärder utanför planområdet

Det är inte ovanligt att ett områdes lämplighet för ett visst ändamål påverkas av geotekniska förutsättningar i angränsande områden.

Det är inte möjligt att i en detaljplan reglera åtgärder gällande geotekniska säkerhetsfrågor utanför planområdet. För att planområdet ska anses lämpligt måste således nödvändiga åtgärder säkerställas på annat sätt. En utgångspunkt i plan- och bygglagen är att frågor om hälsa och säkerhet ska vara slutligt avgjorda när kommunen beslutar om markens lämplighet genom en detaljplan. Om åtgärder behöver vidtas utanför planområdet bör dessa således i så stor utsträckning som möjligt vara genomförda redan innan planen antas. Om de nödvändiga åtgärderna av något skäl inte kan vidtas innan planen antas måste länsstyrelsen göra en bedömning av sannolikheten att åtgärderna vidtas i tillräcklig omfattning och i rätt tid. I dessa fall ligger det ett stort ansvar på kommunen att visa att kommunen har rådighet över marken och att åtgärderna är genomförbara både ur ett tekniskt, juridiskt och ekonomiskt perspektiv.

Klimat och geotekniska säkerhetsfrågor

Ett förändrat klimat som bland annat innebär ändrade yt- och grundvattennivåer och förändrade flöden kommer att påverka sannolikheterna för ras, skred och erosion. I brist på vedertagen metodik för att hantera detta vid geotekniska utredningar och bedömning av markens stabilitet utgörs tillsynsvägledningen till stor del av översiktlig information om hur klimatet kan förväntas påverka riskbilden. Det förefaller finnas ett stort behov av att ta fram metodik och vägledning för att på ett mer systematiskt sätt beakta ett förändrat klimat i geotekniska utredningar.

Stigande hav och kusterosion

Geotekniska säkerhetsfrågor kopplade till kusterosion har historiskt inte uppmärksammats på samma sätt som stabilitetsfrågor i övrigt. I dagsläget saknas vägledning eller rekommendationer kring metoder, omfattning och arbetsgång för utredningar av hur mycket strandlinjen kan förskjutas in mot land till följd av global havsnivåhöjning och stigande medelvattentstånd. Det är därför väldigt svårt både för kommuner och länsstyrelser att avgöra om ett planområde lokaliserat i anslutning till en erosionskänslig kust framöver riskerar att påverkas av erosion.

Kommuninriktad vägledning

Boverket har under två år arbetat med tillsynsvägledning riktad till länsstyrelserna med avseende på dels översvämningsrisk och dels risken för ras, skred och erosion. Stora delar av tillsynsvägledningen ger också stöd för hur kommunerna kan arbeta med dessa risker i sitt planarbete, men en tillsynsvägledning skiljer sig mot en allmän vägledning både vad gäller syfte och målgrupp. Boverket ser ett behov att framöver även skriva väg-

ledning om plan- och bygglagen avseende dessa frågor riktad specifikt för den kommunala planläggningen.

Länsstyrelserna har i sitt regleringsbrev för år 2019 fått i uppdrag att följa upp och redovisa hur kommunerna arbetar med geotekniska risker i plan- och byggprocessen, både vid översikts- och detaljplanering, vid förhandsbesked och bygglov samt vid vidtagande av bygg- och markåtgärder. Uppdraget ska redovisas till Boverket senast 31 januari 2020. Denna uppföljning kan utgöra ett gott underlag för kommande vägledning om geotekniska risker.

Sammanfattning

Analysens slutsatser kan sammanfattas i följande punkter.

- För att underlätta för både kommuner och länsstyrelser med avseende på geotekniska säkerhetsfrågor i planprocessen skulle tydliga riktlinjer angående val av utredningsmetodik och lämpliga säkerhetsnivåer från centrala myndigheter kunna bidra. Det kan övervägas om vissa delar av Skredkommissionens och IEGs vägledning borde införas som allmänna råd eller föreskrift från central myndighet.
- Från kommunalt håll framförs önskemål om ökad flexibilitet och möjlighet till att skjuta val av åtgärder till senare skede i samband med projektering av bebyggelsen. Boverket har i detta uppdrag inte utrett huruvida det är lämpligt att via bestämmelser eller författningar möjliggöra ökad flexibilitet utan konstaterar enbart att det framförs sådana önskemål.
- Skyddsåtgärder på allmän plats med kommunalt huvudmannaskap inom ett nytt område kan ofta anses som relativt väl säkerställda. Det bygger dock på att kommunen också följer bestämmelserna. Boverket har i tidigare uppföljning av PBL pekat på att kommunerna ibland undviker att planlägga allmän plats, bland annat för att undgå kostnader och ansvar för anläggning och underhåll.
- Under uppdraget har en diskussion lyfts om det skulle behövas en möjlighet att kunna koppla villkor om skyddsåtgärd till slutbesked.
- Det är svårt att entydigt svara på om det finns stöd för att reglera maximal markbelastning genom en planbestämmelse. Det kan

emellertid konstateras att det inte är helt oproblemiskt vilket gör att det många gånger kan vara olämpligt.

- Det förefaller finnas ett stort behov av att ta fram metodik och vägledning för att på ett mer systematiskt sätt beakta ett förändrat klimat i geotekniska utredningar.
- I dagsläget saknas allmänna råd eller vägledning kring metoder, omfattning och arbetsgång för utredningar av hur mycket strandlinjen kan förskjutas in mot land till följd av global havsnivåhöjning och stigande medelvattenstånd.
- Boverket ser ett behov att framöver även skriva vägledning om plan- och bygglagen avseende dessa frågor riktad specifikt för den kommunala planläggningen.

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se